

סוג הבחינה: בגרות פנימית

מועד הבחינה: חורף תשפ"ב

מספר השאלון: 1261

תנ"ך – חורף תשפ"ב הוראות לנבחנים

משך הבחינה: שלוש שעות

מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה ארבעה פרקים .

פרק ראשון — 2 שאלות מתוך 3- 48 נקודות

בכל שאלה יש לענות על סעיף א' חובה ועל עוד שני סעיפי בחירה.

פרק שני — 1 שאלה מתוך 2 – 24 נקודות

בשאלה הנבחרת יש לענות על סעיף א' חובה ועוד שני סעיפי בחירה.

פרק שלישי — 1 שאלה מתוך 5- 16 נקודות

פרק רביעי – 1 שאלה - 12 נקודות

יש לענות על סעיף א' חובה ועל עוד סעיף בחירה אחד.

סך הכול — 100 נקודות

חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום .

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות

הוראות מיוחדות:

(1) אל תעתיקו את השאלה; כתבו את מספרה בלבד.

התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

הוראות לנבחנים המותאמים

משך הבחינה: שלוש שעות

מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה ארבעה פרקים .

פרק ראשון — 2 שאלות מתוך 3- 48 נקודות

בכל שאלה יש לענות על סעיף א' חובה ועל עוד סעיף בחירה אחד.

פרק שני — 1 שאלה מתוך 2 – 24 נקודות

בשאלה הנבחרת יש לענות על סעיף א' חובה ועל עוד סעיף בחירה אחד.

פרק שלישי — 1 שאלה מתוך 5- 16 נקודות

פרק רביעי – 1 שאלה - 12 נקודות

יש לענות על סעיף א' חובה ועל עוד סעיף בחירה אחד.

סך הכול — 100 נקודות

חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום .

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות

הוראות מיוחדות:

(1) אל תעתיקו את השאלה; כתבו את מספרה בלבד.

התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — בראשית 48 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה 24 נקודות)
בכל שאלה שבחרתם, ענו על שלושה סעיפים בלבד
(סעיף א חובה 10 נקודות, ועוד 2 סעיפי בחירה 7 נקודות).
נבחרים מותאמים עונים על סעיף א' חובה 14 נקודות, ועוד סעיף בחירה אחד 10 נקודות).

1. קראו בראשית ט"ו פסוקים א'-ט"ז

ענו על סעיף א – חובה

א. בפסוקים אלה מובאות שתי הבטחות לאברם.

1. מהן שתי ההבטחות שמבטיח ה' לאברם בפסוקים ד' ו-ז' ? (5 נקודות)
2. בשתי ההבטחות משתמש הכתוב באותו שורש. מהו השורש המשותף וכיצד הוא מקשר בין שתי הבטחות? (5 נקודות)

ענו על שניים מהסעיפים ב-ד

ב. קראו פסוקים א'-ד'. בתעודה מהעיר הקדומה נוזי נאמר כי מי שהיה חשור בנים (ללא ילדים) היה מאמץ לו עבד ליורש, בתנאי שעבד זה ישרת אותו בחייו ויספוד לו לאחר מותו. הסבירו כיצד אפשר ללמוד מפסוקים א'-ד' על מנהג דומה. בסו דבריתם על הכתוב. (7 נקודות)

ג. בפסוקים ז'-י"א יש הבחנה בין מה שנעשה בבהמות, לבין מה שנעשה בעופות, במהלך טקס הברית.

רד"ק פירש: "שלושת המינים מהבהמה... רמז לשלושת גלויות שעתידין בניו לגלות מארצם... והתור והגוזל היו משל לישראל".
הסבירו לפי רד"ק, מה היא המשמעות הסמלית של הנעשה בבהמות ובעופות. (7 נקודות)

ד. בפסוק ו' כתוב: "ויחשבה לו צדקה". יש המפרשים שהמילה לו מתייחסת לאברהם, ויש המפרשים כי היא מתייחסת לה'.

1. מה נחשב לצדקה, לפי כל אחד מהפירושים? (4 נקודות)
2. מהי הבעיה התאולוגית (דתית אמונית) המתעוררת אם מייחסים את המילה לה' ? (3 נקודות)

2. קראו בראשית כ"ט א-יא וגם ט-כז ו-ל-לה.

ענו על סעיף א – חובה

- א. בפסוקים שלפניכם מגיע יעקב אבינו לחרן .
1. קראו פסוקים א'-ו'. יש הטוענים כי יעקב בבואו לחרן התנהג עם בני המקום בנימוס ובכבוד. הביאו שתי דוגמאות המעידות על התנהגות זו של יעקב בחרן. (5 נקודות)
2. הפרשן חזקוני רואה בדברי יעקב ביקורת על התנהגות הרועים: "השקו הצאן ולכו רעו וגו'... למה היה ליעקב לומר להם כל כך? אלא מתיירא היה שמא תלך לה רחל עם הרועים, והוא היא רוצה לדבר עימה"
- הסבירו את הביקורת של יעקב על התנהגות הרועים, וכתבו מה לדעת הפרשן היתה סיבת הביקורת? (5 נקודות)

ענו על שניים מהסעיפים ב-ד

- ב. על פסוקים ל'-ל"ה בפרקנו כותב מ' גפני: "באמצעות לידת הבנים ומתן השמות עוברת לאה תהליך של גילוי עצמי... היא מבינה שערכה הפנימי אינו תלוי באחרים".
- הסבירו את התהליך הרגשי שעברה לאה לפי דברי גפני, באמצעות ההסבר **למדרשי השם** של ארבעת הבנים שלה: ראובן, שמעון, לוי ויהודה. (7 נקודות)
- ג. קראו פסוקים ט"ז-כ'. מדברי לבן בפסוקים אלה אפשר ללמוד שלבן לא התחייב להיענות לבקשת יעקב לשאת את רחל.
1. הוכיחו טענה זו בבסו דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)
2. כיצד האמירה של יעקב "ברחל בתך הקטנה" מלמדת שיעקב חשד שלבן ירמה אותו? (3 נקודות)
- ד. אהבה עשויה להפיק מאדם כח ויכולה להפיק רכות ורגשנות. בסו את שתי האמירות האלה על פסוקים ח'-י"א. (7 נקודות)

3. קראו בראשית מ"ג א'-ט"ו

ענו על סעיף א – חובה

- א. קראו בראשית מ"ג א'-ט"ו.
- בפרק מ"ג נזכרים פרטים שנזכרו גם בבראשית ל"ז כ"ה. החזרה על הפרטים יוצרת אירוניה.
1. ציינו שלושה פרטים המשותפים לשני כתובים אלה. (5 נקודות)

2. הסבירו את האירוניה הנובעת מהחזרה על הפרטים. (5 נקודות)

ענו על שניים מהסעיפים ב-ד

- ב. קראו בראשית מ"ג ח'–י"א וגם בראשית מ"ב ל"ז–ל"ח .
גם ראובן וגם יהודה מתחייבים להיות אחראים אם בנימין יפגע. עיינו בדברי רש"י על הפסוקים מבראשית מ"ב: "לא קיבל דבריו של ראובן, אמר [יעקב]: בכור שוטה הוא זה, הוא אומר להמית בניו, וכי בניו הם לא בניי?"
מדוע, לדעת רש"י, העדיף יעקב את הבטחת יהודה על פני הבטחת ראובן?
(7 נקודות)
- ג. בבראשית מ"ג פסוקים י"א–י"ד מנחה יעקב את בניו לקראת הירידה הנוספת למצרים ובוחר לאחוז בשתי דרכים להימנע מפגיעת השליט המצרי בבניו: דרך מעשית ודרך אמונית. הביאו מפסוקים אלה הוכחה להנחיה מעשית והוכחה לאחיזתו של יעקב בעזרתו של האל. הסבירו את ההוכחות שציטטתם גם במילים שלכם.
(7 נקודות)
- ד. גם בפרק מ"ב פסוקים ל'–ל"ג וגם בפרק מ"ג פסוקים ו'–ז' מדברים האחים עם יעקב על אחיהם הקטן. במה השתנו דבריהם, והאם בבראשית מ"ג ו'–ז' אמרו האחים את האמת לאביהם?
(7 נקודות)

פרק שני — שמות (24 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 4–5 (24 נקודות)

בכל שאלה שבחרתם, ענו על שלושה סעיפים בלבד

(סעיף א חובה 10 נקודות, ועוד 2 סעיפי בחירה 7 נקודות).

נבחרים מותאמים עונים על סעיף א' חובה 14 נקודות, ועוד סעיף בחירה אחד 10 נקודות).

4. קרא שמות, ב', יא – כה.

ענו על סעיף א' – חובה

- א. "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסיבולותם" (פס' יא). נ' ליבוביץ מפרשת כך את הכתוב: "אין ראייה זו ראייה לעיניים בלבד — שהרי מי מצרי ולא ראה סבלם של עבדים נרדים בפרך? אלא ראייה זו ראיית הלב היא".

1. ציינו את המילה בפסוק יא, שפרשנותה של נ' ליבוביץ מבוססת עליה, והסבירו את דבריה. (5 נקודות)
2. ציינו שתי תכונות שלפיהן נהג משה בסכסוכים בהם התערב, והן מעידות על בחירתו למנהיג. הדגימו דבריכם. (5 נקודות)

ענו על שניים הסעיפים ב'-ד'

- ב. בפירושו ל**שמות**, ב' כתב אבן עזרא:
הלא תראה, כי הרג המצרי בעבור שהוא עושה חמס, והושיע בנות מדין מהרועים שהיו עושים חמס. [חמס – שם כללי לרשע]
1) לפי אבן עזרא, מה המשותף לשני המקרים שהוא מציין בפירושו? [מה עשה כל אחד מן ה'רעים.] (4 נקודות) 2)
2) לדעתכם, האם ההתנהגות של משה בכל אחד מן המקרים האלה מתאימה למנהיג? נמקו את דבריכם. (3 נקודות)

- ג. קראו שמות ב, פסוקים ט"ו – כ"א
החוקר א. אלטר מצא מוטיבים דומים החוזרים בסצינת דפוס של אירוסין בסיפורים שונים כמו: יציאה לארץ זרה, פגישה ליד באר, ריצת הנערה לביתה ועוד. ציינו שלושה אפיונים [מוטיבים] הבאים לידי ביטוי בסיפור האירוסין של משה בקטע זה. (7 נקודות)

- ד. בשמות ב' כ"ג-כ"ה נזכרות תגובות של העם על העבודה הקשה במצרים, והתגובה של אלוהים עליהן.
1. ציינו שתי תגובות של העם, והסבירו את ההדרגתיות בחומרה שלהן. (3 נקודות)
2. ציינו ארבעה שלבים בתגובה של אלוהים. (4 נקודות)

5. קראו שמות י"ד י"ג-ל"א

ענו על סעיף א – חובה

- א. קראו פסוקים ט"ז-י"ז, כ"א-כ"ג וגם כ"ו-כ"ח בקטע שלפניכם.
על פי פסוקים אלה, תארו כיצד חולל ה' את נס בקיעת ים סוף, העברת בני ישראל בחרבה, והטבעת המצרים. בסו את דבריכם על הכתוב. (10 נקודות)

ענו על שניים מהסעיפים ב-ד

- ב. על פי פסוקים י"ט-כ' שלפניכם, הסבירו איזה תפקיד מילא 'עמוד הענן' בעת התרחשות הנס בים סוף. בסו את דבריכם על הכתוב. (7 נקודות)
- ג. לפי פסוק י"ד, משה אומר לעם: 'ה' ילחם לכם'. לפי פסוק כ"ה המצרים אומרים: 'אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים'.
מה גרם למצרים להבין שה' נלחם להם [לישראל] במצרים? בסו דבריכם על הכתוב. (7 נקודות)
- ד. קראו פסוקים י"ג וגם ל"ל-א בקטע שלפניכם. בפסוקים אלה חוזרים השורש רא"ה והשורש יר"א.
הסבירו את הקשר התוכני בין המסופר באמצעות השורש רא"ה ובין המסופר באמצעות השורש יר"א בתחילת הקטע ובסופו. (7 נקודות)

פרק שלישי — נושאי הבחירה (16 נקודות)

ענו על אחת מהשאלות 6-10 (לכל שאלה 16 נקודות)

ענו על סעיף א חובה בשאלה שבחרתם (10 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (6 נקודות)

שיבת ציון

6. קראו יחזקאל ל"ז אי-י"ד

א היתה עלי, נד-ה', ויוצאני ברוח ה', וניחני בתוך הבקעה; והיא, מלאה עצמות. ב והעבירני עליהם, סביב סביב; והנה רבות מאד על-פני הבקעה, והנה יבשות מאד. ג ויאמר אלי--בן-אדם, התיחיינה העצמות האלה; ואמר, אדני ה' אתה ידעת. ד ויאמר אלי, הנבא על-העצמות האלה; ואמרת עליהם--העצמות היבשות, שמעו דבר-ה'. ה כה אמר אדני ה', לעצמות האלה: הנה אני מביא בכם, רוח--וחייתם. ו ונתתי עליכם גידים והעלתי עליכם בשר, וקרמתי עליכם עור, ונתתי בכם רוח, וחייתם; וידעתם, כי-אני ה'. ז ונבאתי, פאשר צויתי; ויהי-קול כהנבאי, והנה-רעש, ותקרבו עצמות, עצם אל-עצמו. ח וראיתי והנה-עליהם גדים, ובשר עליהם, ויקרם עליהם עור, מלמעלה; ורוח, אין בהם. ט ויאמר אלי, הנבא אל-הרוח; הנבא בן-אדם ואמרת אל-הרוח {ס} כה-אמר אדני ה', מארבע רוחות באי הרוח, ופחי בהרוגים האלה, ויחיו. י והנבאתי, פאשר צוני; ותבוא בהם הרוח ויחיו, ויעמדו על-רגליהם--חיל, גדול מאד-מאד. יא ויאמר, אלי, בן-אדם, העצמות האלה כל-בית ישראל הפה; הנה אמרים, קבשו עצמותינו ואבדה תקותנו--נגזרנו לנו. יב לכן הנבא ואמרת עליהם, כה-אמר אדני ה', הנה אני פתח את-קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם, עמי; והבאתי אתכם, אל-אדמת ישראל. יג וידעתם, כי-אני ה': בפתחי את-קברותיכם, ובהעליתי אתכם מקברותיכם--עמי. יד ונתתי רוחי בכם וחייתם, והנחתי אתכם על-אדמתכם; וידעתם כי-אני ה', דברתי ועשיתי--נאם-ה'.

ענו על סעיף א – חובה

א. קראו יחזקאל ל"ז א'-י"ד

1. בחזון העצמות היבשות שלפניכם הנביא מעודד את העם במצוקותיו. הסבירו היכן נמצאים הנביא והעם בתקופת אמירת החזון? מהי המצוקה של העם? ומהם דברי העידוד של הנביא? (6 נקודות)
2. קראו את הקטע הבא משירו של נפתלי הרץ אימבר "תקוותנו"
עוד לא אבדה תקוותנו / התקווה הנושנה
משוב לארץ אבותינו / לעיר בה דוד חנה.
יש הטוענים כי השיר מתכתב עם הפסוקים מיחזקאל שקראתם. הסבירו טענה זו על פי דברי העם ועל פי תשובת הנביא יחזקאל בקטע שקראתם. (4 נקודות)

ענו על אחד מהסעיפים ב-ג

ב. קראו פסוקים י"א-י"ד ביחזקאל ל"ז.

לפניכם שני קטעים המתייחסים לפסוקים אלה:

פירוש רד"ק – והעניין הזה הראה לו הקב"ה הוא למשל, כי בני ישראל יצאו מהגלות שהם בו והם בו כעצמות היבשות, על דרך משל".

קטע משירו של עמיר בניון –

ותבוא בהם הרוח יעמדו על רגליהם

חיל גדול מאוד מקברותיהם

העצמות האלה כל בית ישראל

ואז תוכל לראות את הפנים כולן

את מי שלא ראית מאז ומעולם

את אברהם ואת שרה, חוה ואדם

את כל מי שהתגעגעת אליו כל כך

מקטעים אלה ניתן להבין כי את החזון של יחזקאל ניתן לפרש באופן סימלי

וניתן לפרש כפשוטו.

איזה משני הקטעים שקראתם מפרש את החזון פירוש סמלי, ואיזה מפרש

אותו פשוטו כמשמעו? הסבירו דבריכם ובססו אותם על שני הקטעים.

(6 נקודות)

- ג. המילה "רוח" היא מילה מנחה בחזון. באמצעותה יחזקאל מתאר חזון שתחילתו תחייה פיסיית וסופו תחייה רוחנית.

1. הסבירו כיצד המילה המנחה "רוח" תורמת לתיאור של חזון זה ביחזקאל.

(3 נקודות)

2. ציינו שלושה מובנים/משמעויות שונות של המילה "רוח" בקטע. בס"ס

(3 נקודות)

דבריתם על הכתוב.

נביא ונבואה

7. קראו ירמיה כ"ח א'-י"ז

א ויהי בשנה ההיא, בראשית ממלכת צדקיה מלך-יהודה, בשנת (בשנה) הרבעית, בחדש החמישי; אמר אלי חנניה בן-עזריה הנביא אשר מגבעון, בבית ה', לעיני הפהנים וכל-העם, לאמר. ב כה-אמר ה' צבאות, אלהי ישראל--לאמר: שברתי, את-על מלך בבל. ג בעוד שנתים ימים, אני משיב אל-המקום הזה, את-כל-כלי, בית ה'--אשר לקח נבוכדנאצר מלך-בבל, מן-המקום הזה, ויביאם, בבל. ד ואת-יכניה בן-יהויקים מלך-יהודה ואת-כל-גלות יהודה הבאים בבלה, אני משיב אל-המקום הזה--נאם-ה': כי אשבר, את-על מלך בבל. ה ויאמר ירמיה הנביא, אל-חנניה הנביא, לעיני הפהנים ולעיני כל-העם, העמדים בבית ה'. ו ויאמר, ירמיה הנביא, אמן, כן יעשה ה'; יקם ה', את-דבריה, אשר נבאת להשיב כלי בית-ה' וכל-הגולה, מבבל אל-המקום הזה. ז אך-שמע-נא הדבר הזה, אשר אנכי דבר באזניך, ובאזני כל-העם. ח הנביאים, אשר היו לפני ולפניך--מן-העולם: וינבאו אל-ארצות רבות, ועל-ממלכות גדולות, למלחמה, ולרעה ולדבר. ט הנביא, אשר ינבא לשלום--בבא, דבר הנביא, יודע הנביא, אשר-שלחו ה' באמת. י ויקח חנניה הנביא, את-המוטה, מעל, צואר ירמיה הנביא; וישברהו. יא ויאמר חנניה לעיני כל-העם לאמר, כה אמר ה', ככה אשבר את-על נבוכדנאצר מלך-בבל בעוד שנתים ימים, מעל צואר כל-הגוים; וילך ירמיה הנביא, לדרך. {פ} יב ויהי דבר-ה', אל-ירמיה: אחרי שבור חנניה הנביא, את-המוטה, מעל צואר ירמיה הנביא, לאמר. יג הלוך ואמרת אל-חנניה לאמר, כה אמר ה', מוטת עץ, שברתי; ועשית תחיתיהן, מטות ברזל. יד כי כה-אמר ה' צבאות אלהי ישראל, על ברזל נתתי על-צואר כל-הגוים האלה לעבד את-נבוכדנאצר מלך-בבל--ועבדהו; וגם את-חית השדה, נתתי לו. טו ויאמר ירמיה הנביא אל-חנניה הנביא, שמע-נא חנניה: לא-שלחך ה'--ואתה הבטחת את-העם הזה, על-שקר. טז לכן, כה אמר ה', הנני משלחך, מעל פני האדמה; השנה אתה מת, כי-סרה דברת אל-ה'. יז וימת חנניה הנביא, בשנה ההיא, בחדש, השביעי.

ענו על סעיף א – חובה

א. קראו פסוקים ב'-ד' מירמיה כ"ח

1. ציינו מהו האירוע ההיסטורי שחנניה מזכיר בדבריו (תוכלו להיעזר

במלכים ב' כ"ד ח'-כ') וכתבו באיזו שנה לועזית הוא התרחש. (6 נקודות)

2. פרטו שתיים מן ההבטחות שהבטיח חנניה לעם ובסו דבריהם על הכתוב (4 נקודות)

ענו על אחד מהסעיפים ב-ג

- ב. קראו פסוקים י"ד-י"ז בפרק מירמיה. בפסוקים אלה באה לידי ביטוי המעורבות של אלוהים בהיסטוריה העולמית ובהיסטוריה האישית. בסו טענה זו על הכתוב. (6 נקודות)
- ג. קראו ירמיה כ"ח פסוקים א'-י"א ואת דברי ב' אופנהיימר: "ניתן לומר באופן פרדוקסלי כי ירמיהו, ובמידה רבה גם יתר הנביאים הקלאסיים, ניבאו על מנת שלא יתקיימו דבריהם. כוונתם להשיב את העם בתשובה לבל יתקיימו האיומים והפורענויות שעליהם הם מכריזים." מדוע הכתוב אינו קובע אם הנביאים הנזכרים בפסוק ח' הם נביאי אמת או נביאי שקר? היעזרו בדברי אופנהיימר. (6 נקודות)

חוק וחברה

8. קראו דברים י"ז ח'-כ'

ח כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט, בֵּין-דָּם לְדָם בֵּין-דִּין לְדִין וּבֵין נֹגַע לְנֹגַע--דְּבַרִי רִיבֹת, בְּשַׁעֲרֶיךָ: וְקִמֹת וְעֲלִית-- אֶל-הַמִּקְוֹם, אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ. ט וּבָאתְךָ, אֶל-הַכְּהֻנִּים הַלְוִיִּם, וְאֶל-הַשֹּׁפֵט, אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמֶיךָ הָהֵם; וְדַרְשֶׁתָּ וְהִגִּידוּ לָךְ, אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט. י וְעֲשִׂיתָ, עַל-פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ, מִן-הַמִּקְוֹם הַהוּא, אֲשֶׁר יִבְחַר ה'; וְשִׁמְרֶתָ לְעֲשׂוֹת, כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֹךְ. יא עַל-פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יֹרֹךְ, וְעַל-הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר-יֹאמְרוּ לָךְ--תַּעֲשֶׂה: לֹא תִסּוּר, מִן-הַדָּבָר אֲשֶׁר-יִגִּידוּ לָךְ--יִמִּין וּשְׂמֹאל. יב וְהָאִישׁ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה בְּזָדוֹן, לְבִלְתִּי שְׂמַע אֶל-הַכֹּהֵן הַעֹמֵד לְשֶׁרֶת שָׁם אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ, אוֹ, אֶל-הַשֹּׁפֵט--וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא, וּבַעֲרַתְךָ הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל. יג וְכָל-הָעָם, יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ; וְלֹא יִזְיָדוּן, עוֹד. {ס}

יד כִּי-תִבֹא אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ, וּירָשְׁתָּהּ, וַיִּשְׁבְּתָהּ בָּהּ; וְאָמַרְתָּ, אֲשִׁימָה עָלַי מִלָּךְ, כְּכֹל-הַגּוֹיִם, אֲשֶׁר סָבִיבֹתַי. טו שׁוֹם תַּשִּׁים עֲלֶיךָ מִלָּךְ, אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: מִקָּרֵב אַחִיד, תַּשִּׁים עֲלֶיךָ מִלָּךְ--לֹא תוּכַל לָתֵת עֲלֶיךָ אִישׁ נֹכְרִי, אֲשֶׁר לֹא-אַחִיד הוּא. טז רַק, לֹא-יִרְבֶּה-לוֹ סוּסִים, וְלֹא-יִשְׁיֵב אֶת-הָעָם מִצְרַיִמָה, לְמַעַן הַרְבּוֹת סוּס; וְה', אָמַר לָכֵס, לֹא תִסְפוּן לְשׁוֹב בְּדָרְךָ הַזֶּה, עוֹד. יז וְלֹא יִרְבֶּה-לוֹ נָשִׁים, וְלֹא יִסּוּר לְבָבוֹ; וְכִסְף וְזָהָב, לֹא יִרְבֶּה-לוֹ מְאֹד. יח וְהִנֵּה כְּשִׁבְתוֹ, עַל פֶּסֶא מִמְּלַכְתּוֹ--וְכָתַב לוֹ אֶת-מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת, עַל-סֵפֶר, מִלְּפָנָי, הַכְּהֻנִּים הַלְוִיִּם. יט וְהִנֵּה עִמּוֹ, וְקָרָא בּוֹ כָּל-יְמֵי חַיָּו--לְמַעַן יִלְמַד, לִירְאֶה אֶת-ה' אֱלֹהָיו, לְשִׁמֹּר אֶת-כָּל-דְּבַרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה, לְעֲשׂוֹתָם. כ לְבִלְתִּי רוּם-לְבָבוֹ מֵאַחֲיוֹ, וּלְבִלְתִּי סוּר מִן-הַמִּצְוָה יִמִּין וּשְׂמֹאל--לְמַעַן יִרְאֶתְךָ זְמַיִם עַל-מִמְּלַכְתּוֹ הוּא וּבְנָיו, בְּקָרֵב יִשְׂרָאֵל.

/השאלה בעמ' הבא/

ענו על סעיף א – חובה

א. קראו דברים י"ז י"ד-כ'.

1. פרשנים חלוקים בהבנת כוונתו של המחוקק בחוק המלך: יש הרואים בחוק זה חובה להמליך מלך, ויש הרואים בו רשות בלבד. בס"ס כל אחת מהדעות האלה על פסוקים י"ד-ט"ו. (6 נקודות)
2. קראו מלכים א' י' כ"ג-כ"ט וגם פרק י"א א'. יש הטוענים כי חוק המלך נוצר כתגובה לחטאי שלמה. הביאו שתי ראיות ממלכים א' י' כ"ג-כ"ט וי"א א' לביסוס טענה זו. (4 נקודות)

ענו על אחד מהסעיפים ב-ג

- ב. קראו פסוק כ' ואת דברי רמב"ן: "נרמז כאן איסור הגאווה, כי הכתוב ימנע המלך מגאווה ורוממות הלב... יזהירו להיות לבבו שפל ככל אחיו הקטנים ממנו... כי לה' לבדו הגדולה והרוממות, ולו לבדו התהילה".
- הסבירו את נימוקו של רמב"ן לאיסור שחל על המלך "לבלתי רום לבבו מאחיו".
- ג. קראו דברים י"ז ח' י"ג

1. הביאו מן הכתוב שתי ראיות לסמכותו הבלתי מעורערת של בית הדין היושב במקום שבו יבחר ה'. (4 נקודות)
2. לדעתכם, האם סמכות זו תורמת לחברה או מסכנת אותה? נמקו תשובתכם. (2 נקודות)

מזמורי תהילים

9. קראו תהלים א'

- א אֲשֶׁר־יֵאָמֵר אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ, בְּעֵצַת רְשָׁעִים;
וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים, לֹא עָמַד, וּבְמוֹשָׁב לְצִים, לֹא יָשָׁב.
ב כִּי אִם בְּתוֹרַת ה', חָפְצוּ; וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה, יוֹמָם וְלַיְלָה.
ג וְהִיא- כְּעֵץ, שְׁתוּל עַל-פְּלִי-מַיִם:
אֲשֶׁר פִּרְיוֹ, יִתֵּן בְּעֵתוֹ--וְעֵלְהוּ לֹא-יָבוּל; וְכָל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ.
ד לֹא-כֵן הָרְשָׁעִים: כִּי אִם-כַּמֶּץ, אֲשֶׁר-תִּדְפְּנוּ רוּחַ.
ה עַל-כֵּן, לֹא-יִקְמוּ רְשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט; וְחַטָּאִים, בְּעֵדַת צְדִיקִים.
ו כִּי-יִזְדַּע ה', דֶּרֶךְ צְדִיקִים; וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֵּאבֵד.

ענו על סעיף א – חובה

- א. דמות הצדיק במזמור מאופיינת באמצעות שלוש פעולות שהוא אינו עושה ופעולה אחת שהוא עושה.

1. הסבירו את שלוש הפעולות שהוא אינו עושה, ואת הפעולה שהוא עושה.
(6 נקודות) בססו דבריכם על הכתוב.
2. לדעתכם, מהו המאפיין החשוב ביותר בדמותו של הצדיק במזמור? נמקו תשובתכם.
(4 נקודות)

ענו על אחד מהסעיפים ב-ג

- ב. במזמור זה מובאים שני דימויים שנוגעים לגורל האישי של הצדיק ולגורלם של הרשעים.
 1. ציינו את הדימוי שנוגע לגורלו האישי של הצדיק, והסבירו על פי דימוי זה מהו הגמול שצפוי לו. בססו דבריכם על הכתוב. (3 נקודות)
 2. ציינו את הדימוי שנוגע לגורלם של הרשעים, והסבירו על פי דימוי זה מהו הגמול שצפוי להם. בססו דבריכם על הכתוב. (3 נקודות)
 - ג. במזמור מתוארים הרשעים כקבוצה.
 1. הביאו מפסוק א' ראייה אחת המלמדת שהרשעים מתוארים כקבוצה, והסבירו אותה. (3 נקודות)
 2. הרשעים הפועלים בקבוצה עלולים להניח שלא יצטרכו לתת את הדין על מעשיהם, אלא יוכלו להסתתר מאחורי הקבוצה. הסבירו כיצד הנאמר בפסוקים ה'ו' מפרוך הנחה זו. בססו דבריכם על הכתוב. (3 נקודות)

ספרות החכמה

10. קראו איוב ב' א-י.

א וַיְהִי הַיּוֹם--וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, לְהִתְנַצֵּב עַל ה'; וַיָּבֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם, לְהִתְנַצֵּב עַל ה'. ב וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן, אִי מִזֶּה תָּבֹא; וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה', וַיֹּאמֶר, מִשֵּׁט בְּאֶרֶץ, וּמִהַתְהַלֵּךְ בָּהּ. ג וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן, הֲשִׁמְתָּ לְבָדָּךְ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב--כִּי אֵין כְּמֹהוּ בְּאֶרֶץ אִישׁ תָּם וַיִּשָּׁר יִרְאֵ אֱלֹהִים, וְסָר מֵרָע; וַעֲדָנוּ מִחֲזִיק בְּתַמְתּוֹ, וַתִּסִּיתָנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֵם. ד וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה', וַיֹּאמֶר: עוֹר בְּעַד עוֹר, וְכָל אֲשֶׁר לֹא־אִישׁ--יָתֵן, בְּעַד נַפְשׁוֹ. ה אִוְלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ, וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ--אִם לֹא אֶל פְּנִידְךָ, יִבְרָכְךָ. ו וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן, הֲנֵנוּ בְּיָדְךָ: אֵד, אֶת נַפְשׁוֹ שָׁמֶר. ז וַיִּצְאָ, הַשָּׁטָן, מֵאֶת, פְּנֵי ה'; וַיֵּד אֶת אִיּוֹב בְּשַׁחֲיוֹ רָע, מִכֶּף רַגְלוֹ עַד (וְעַד) קַדְקָדוֹ. ח וַיִּקַּח לוֹ חֲרָשׁ, לְהִתְגַּרְדּוֹ בּוֹ; וְהוּא, יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָאֶפֶר. ט וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ, עַדְךָ מִחֲזִיק בְּתַמְתְּךָ; בְּרַדְךָ אֱלֹהִים, וְנָתַת. י וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ, כִּדְבַר אַחַת הַנְּבִלּוֹת תִּדְבְּרִי--גַּם אֶת הַטּוֹב נִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים, וְאֶת הָרָע לֹא נִקְבַּל; בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב, בְּשִׁפְתָיו.

/השאלה בעמ' הבא/

ענו על סעיף א – חובה

א. קראו איוב ב' ג'. על פסוק זה כותב אבן-עזרא: "ותסיתני – דיברה תורה כלשון בני אדם, והעניין שיחשבו אנשים שאין להם דעת שיכולת להסית אותו" (את אלוהים). מהו הקושי התיאולוגי (הדתי-אמוני) שבפסוק, ומהו הפתרון של הפרשן אבן-עזרא לקושי זה? (10 נקודות)

ענו על אחד מהסעיפים ב-ג

ב. קראו איוב ב' א' י'.

על דברי אשת איוב כותב הפרשן עמוס חכם: "ושלא מדעתה חוזרת אשת איוב על דברי ה' ושלא מדעתה אומרת אשת איוב לאישה (לבעלה) בפירוש את משאלתו של השטן..."

1. הסבירו את הטענות של עמוס חכם ובסו אותן על הכתוב. מה בכל זאת מוסיפה האישה בדבריה על הדברים שנאמרו בדו-שיח שבין ה' לשטן? (4 נקודות)
2. מה, לדעתכם, יכול להיות המניע שלה בתוספת זו? (2 נקודות)

ג. קראו איוב ב' ז' ו' וגם איוב א' ח'–"א .

בכתובים אלה באות לידי ביטוי שתי השקפות ביחס לאמונה באל. האחת של השטן, והשניה של איוב. הסבירו את שתי ההשקפות ובסו אותן על הכתוב. (6 נקודות)

פרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענו על שאלה 11.

ענו על סעיף א חובה (7 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ד (5 נקודות)

11. קראו שמואל א' ג' א'–כ"א

א והנער שמואל משרת את-ה', לפני עלי; ודבר-ה', הִיָּה יִקַּר בְּיָמִים הָהֵם--אִין חֲזוֹן, נִפְרָץ. ב וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא, וְעָלִי שָׁכַב בַּמִּקְוָמוֹ; וְעֵינָיו הִחְלוּ כְהוֹת, לֹא יוּכַל לִרְאוֹת. ג וְנָר אֱלֹהִים טָרַם יְכַבֵּה, וְשִׁמוּאֵל שָׁכַב, בְּהִיכַל ה', אֲשֶׁר-שָׁם אָרוֹן אֱלֹהִים. ד וַיִּקְרָא ה' אֶל-שִׁמוּאֵל, וַיֹּאמֶר הַנְּבִי. ה וַיֵּרֶץ אֶל-עָלִי, וַיֹּאמֶר הַנְּבִי כִי-קָרָאתָ לִי, וַיֹּאמֶר לֹא-קָרָאתִי, שׁוֹב שָׁכַב; וַיִּלֶּךְ, וַיִּשְׁכַּב. ו וַיִּסֹּף ה', קָרָא עוֹד שִׁמוּאֵל, וַיִּקַּם שִׁמוּאֵל וַיִּלֶּךְ אֶל-עָלִי, וַיֹּאמֶר הַנְּבִי כִי קָרָאתָ לִי; וַיֹּאמֶר לֹא-קָרָאתִי בְנִי, שׁוֹב שָׁכַב. ז וְשִׁמוּאֵל, טָרַם יָדַע אֶת-ה'; וְטָרַם יִגְלֶה אֵלָיו, דָּבַר-ה'. ח וַיִּסֹּף ה' קָרָא-שִׁמוּאֵל, בְּשִׁלִּישִׁת, וַיִּקַּם וַיִּלֶּךְ אֶל-עָלִי, וַיֹּאמֶר הַנְּבִי כִי קָרָאתָ לִי; וַיִּבֶן עָלִי, כִּי ה' קָרָא לְנֶעַר. ט וַיֹּאמֶר עָלִי לְשִׁמוּאֵל, לֶךְ שָׁכַב, וְהִיָּה אִם-יִקְרָא אֵלָיָהּ, וְאָמַרְתָּ דָבַר ה' כִּי שָׁמַע עֲבָדְךָ; וַיִּלֶּךְ שִׁמוּאֵל, וַיִּשְׁכַּב בַּמִּקְוָמוֹ. י וַיָּבֵא ה' וַיִּתְּצֵב, וַיִּקְרָא כָּפֶעַם-בְּפֶעַם שִׁמוּאֵל שִׁמוּאֵל; וַיֹּאמֶר שִׁמוּאֵל דָּבַר, כִּי שָׁמַע עֲבָדְךָ. יא וַיֹּאמֶר ה' אֶל-שִׁמוּאֵל, הִנֵּה אֲנִי עֹשֶׂה דָבַר בְּיִשְׂרָאֵל: אֲשֶׁר, כָּל-שִׁמְעוּ--תִּצְלִינָה, שְׁתִּי

אָזְנִיּוֹ. יב בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶל-עַלִּי, אֵת כָּל-אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל-בֵּיתוֹ--הַחֵל, וְכֹלָה. יג וְהִגַּדְתִּי לוֹ, כִּי-שָׁפַט אֲנִי אֶת-בֵּיתוֹ עַד-עוֹלָם--בְּעוֹן אֲשֶׁר-יָדַע, כִּי-מִקְלָלִים לָהֶם בְּנֵי, וְלֹא כֹהָה, בָּם. יד וְלֹכַן נִשְׁבַּעְתִּי, לְבֵית עַלְי: אִם-יִתְּכַפֵּר עוֹן בֵּית-עַלְי, בְּזָבַח וּבְמִנְחָה--עַד-עוֹלָם. טו וַיִּשְׁכַּב שְׁמוּאֵל עַד-הַבֶּקֶר, וַיִּפְתַּח אֶת-דִּלְתוֹת בֵּית-ה'; וַשְׁמוּאֵל יָרָא, מִהִגִּיד אֶת-הַמְרָאָה אֶל-עַלְי. טז וַיִּקְרָא עַלְי-אֶת-שְׁמוּאֵל, וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל בְּנִי; וַיֹּאמֶר, הֲנִנִּי. יז וַיֹּאמֶר, מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּר אֵלַיךְ--אֵל-נָא תִּכְחַד, מִמֶּנִּי: כֹּה יַעֲשֶׂה-לְךָ אֱלֹהִים, וְכֹה יוֹסִיף, אִם-תִּכְחַד מִמֶּנִּי דָבָר, מִכָּל-הַדָּבָר אֲשֶׁר-דִּבַּר אֵלַיךְ. יח וַיִּגְדֵּל-לוֹ שְׁמוּאֵל אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים, וְלֹא כֹחַד מִמֶּנּוּ; וַיֹּאמֶר--ה' הוּא, הַטּוֹב בְּעֵינָי וַיַּעֲשֶׂה. יט וַיִּגְדֵּל, שְׁמוּאֵל; וְה' הָיָה עִמּוֹ, וְלֹא-הָפִיל מִכָּל-דְּבָרָיו אֶרְצָה. כ וַיִּדַע, כָּל-יִשְׂרָאֵל, מִדָּן, וְעַד-בָּאָר שָׁבַע: כִּי נֶאֱמַן שְׁמוּאֵל, לְנַבִּיא לַה'. כא וַיִּסֹּף ה', לְהִרְאֶה בְּשִׁלָּה: כִּי-נִגְלָה ה' אֶל-שְׁמוּאֵל בְּשִׁלּוֹ, בְּדָבָר ה'.

ענו על סעיף א' – חובה

א. בפרק שקראתם מתואר תהליך בו שמואל הנער (פסוק א') הופך לנביא (פסוק כ'). הסבירו שלושה שלבים בתהליך זה ובסו דבריכם על הכתוב.

ענו על אחד מהסעיפים ב'–ד'

- ב. בפסוק א' נאמר "ודבר ה' היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ" (=נפוץ) הסבירו במה ציון פרט זה בתחילת הסיפור עוזר להבין את התפתחות העלילה בפסוקים ד'–י'. בסו דבריכם על הכתוב.
- ג. קראו פסוקים י"א–י"ח.
- שמואל אינו ממחר לספר לעלי את התוכן של דבר ה' אליו. הביאו מפסוקים אלה שתי ראיות לביסוס טענה זו, והסבירו מה יכולה להיות הסיבה להתנהגות זו של שמואל.
- ד. בפסוק י"ג כתוב: "בעוון אשר ידע כי מקללים להם בניו ולא כהה בהם". לדברי חז"ל המילה להם בפסוק זה הי תיקון סופרים ובמקור היה כתוב אלוהים. מה יכולה להיות הסיבה לתיקון סופרים זה?

בהצלחה!